

Изази Недјељом.

Цијена:
За ПРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се у
пљивеним писмима непо-
средно администрацији «Гл.
Црногорца» на Цетиње, а
може се и картом уплати-
тицом на пошту у Котор.
Дописа шилу се уредиш-
тву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 6 марта. — Службени лист „Wiener Zeitung“ јавља, да је Бесар уважио министру војном, графу Биланту Рајту, молбу, да ради слабога здравља пође у стање покоја, даровавши му свој велики крет реда св. Стевана. — Уједно је Бесар поставио за свог војног министра ђенерала Бауера.

БЕЧ, 6 марта. — Службено се објављује својеручно писмо Бесарево, којим се, уз најласкавија увјерења, прима оставка војног министра, графа Биланта Рајта, поднесена ради слабога здравља, а поставља се ђенерал Бауер за министра рата.

ЦАРИГРАД, 6 марта. — Руски посланик Нелидов препоручио је лично великом везиру, Тамил-паши, да позове Кобурга да се миче из Бугарске.

ПАРИЗ, 6 марта. — Буланже се врати у Клермон-Феран.

БЕРЛИН, 7 марта. — Порука Царева царевинској скупштини јављајући да се Цар зацарио, вели: Примисмо права и дужности те иду уз достојанство царско и вољни смо pazити и хранити устав царства непо-вријеђен и поштовати и штитити уставна права савезних држава и царевинске скупштине. Напа ће брига навјек бити, у споразуму са савезним владарима и слободним градовима и уз уставну припомоћ царевинске скупштине за заштитно право, правду, слободу и ред, да очувамо наше пачевине, да одржимо мир изнутра и споља и да његујемо благостање народа. Једнодушним гласом царевинске скупштине за развјат војне снаге, много је обеселило покојног Цара у потоњим дјевима му. Он више не могаше захвалити скупштини. Тим више осјећамо Ми потребу изјавити своју захвалу скупштини царевине ради њене родољубиве оданости. Уздајући се у ту оданост и у тај патриотизам, полагајемо будућност царевине у руке божје.

СТРАСБУРГ, 7 марта. — Царев указ, преманотисан кнезом Хоенлохеом, јавља да се Цар зацарио не изјављује да је прегао очувати право царевине на ту њемачку земљу уједи-

њену са отаџбином. „Наш задатак ће бити, његовати чуства и парави њемачке и унапређивати благостање становника. Тога ради се уздамо у повјерење и оданост свијех и у добровољну чврсту управу. Непорушиво уједињење постаје исто својско као у доба наших прадједова, прије до што се тај крај отргнуо од вјековите, славне заједнице са својом једнородном браћом.

БЕЧ, 10 марта. — Краљ румунски походио је графа Калнокију и остао је с њим у разговору један час и по.

СРИЈЕДАЦ, 10 марта. — Влада се није ријешила да одговори на телеграм великог везира. Клементина, мајка принца Фердинанда, полази сјутра из Бугарске.

ЦАРИГРАД, 10 марта. — Хасанпаша, син бившега Кедева мисирског, Исмаил-паше, умрло је.

ПАРИЗ, 10 марта. — Одбор Буланжерове странке трга је на се кандидатуру Буланжерову (за избор скупштинског посланика?), хотећи тим одузети влади сваки повод којим би могла досађивати Буланжеру.

БУКУРЕШТ, 10 марта. — Браћано, одговарајући на неку интерпелацију, ограђује се против замисли да се оспује румунско-бугарско царство. Нама, рече, није нико милији по други. За сваки случај кријепимо своју војску, ако хоћемо мир, морамо угврдити и своја права.

БЕРЛИН, 11 марта. — Јучерашњи био је први министарски савјет под предједништвом Царевим. Цар је потписао указ којим се Царевљу налаже да врши потписивање оних државних наредба на што је већ овлашћен био замјенујући Цара (покојнога?).

Д О П И С И.

Примисмо из Загреба овај штампани допис:

ХРВАТИ И СРБИ.

Дана 19 марта 1888.

У овом су чланку изражене мисли више хрватских патриота, који нас замолише, да га приопћимо баш на дан, којег ће би-

незгоде, те људи морају промислити, како ће и они и стока презимити; за ово бринући се, прво се питање намеће, каква ће бити зима, т. ј. лијена, блага или љута, жестока, дужа или краћа. Не заустављајући се на самој зими, погледају и даље, те се муче докучити, каква ће у опште бити година. Кључ да ријеше сва ова питања у зими је; за то и календар народни почињемо од зиме и правог њеног почетка — јесени.

Још прије Митрова-дне, управ на Петков дан, на свету Петку, 14 октобра или на Лучи-дан, 18 октобра пазе ноћу или у зору, како леже овце: ако оне леже, опруживши предње ноге, зима ће бити блага, ако су поткуниле, подвиле ноге пода се, зима ће бити жестока; у Шаранцима то исто пазе на Митров-дан.

Односно св. Луке постоје оваке пословице: „Св. Лука — у њедра рука; од св. Луке тур у њедра руке“; или: „на св. Луку снјег захука“. Око овог дана, држи се, да је најгрђе вријеме: киша са грљавином, сијевањем, а понеки пут са снјегом тако велика, да се све пољне препуне, услед чега бива поплава. Тако рђаво

скуп Штросмајер, најодличнији поборник хрватско-српског слога, славити педесетогодишњицу својега свештенства. По жељи оних наших пријатеља достависмо чланак уредништвима српских и хрватских новина с молбом, да га и оне приопће, ако се слажу са мислима, које се у њем изражавају.

Срби и Хрвати јесу један народ са два имена, с двије политичке историје, са двојима у књижи писменима, а са три вјере. За људе мањег образовања, а угријане вјерским осјећајем, ово су горе непреходне за наше народно јединство; док се ове све двоје и троје неприлике не сатру и част само једноме имену, једној историји, једним писменима и једној вјери не прибави. Ми жалимо, што је већина нашега народа на овом ниском степену. Жалимо тим више, јер непријатељи наши, желећи овјековјечити ово ниско схваћање, највољни су свјетини проглашавати ове наше особености, а синови нашега народа, којима још нијесу јасни ови најузвишенији појмови о народу и његовим задацима, слиједе им и смјују себе и народ. Ми знамо из историје и виђења, како два велика и високо просвећена народа, народ талијански и њемачки много пута у својој расцјепканој служби смијеху и поруги већих и мањих народа ради многих ситних и већих разлика, које су њихови синови узгајали, док им њихови умови ненадахнуше чисту, јасну и величанствену мисао јединствености народа, пред којом све разлике и племенске особености ишчезнуше. А коликом смијеху и руги народ извргава се наш тешко некушани и толико раскидани народ, који сав, тако рећи, једним дијалектом говори, пак се још међу собом киди. Научењаши нам наши говоре: Бог вас је учинио једним народом, када вам даде један језик.

Овоме највишесу начелу клањају се најугачени синови нашега народа. У овом начелу јест онај највиши појам: један народ. Обадва имена српско и хрватско јесу наша, поеветно их је историјом наш народ, обадва нека буду часна и поштована од свега народа, нека знаде и сав наш народ што је учио неумрли Ђуро Даничић, да су Срб и Хрват језикословно једнога коријена, дакле прво једнога знаменовања, а само у два облика.

Вратимо овоме првому давном знаменовању нову снагу у једном овога вијека достојном схваћању и једнога народа. Вјеру, коју слиједе наш народ слиједе и други народи, који нијесу с нама у никаквом сродству, па зато пустимо нека свако своју вјеру на своју утјеху исповиједа, а ми сви да будемо по Богу и народу браћа.

Писмена су двоја, ал су обадвоја од народне школе од учених људи узета за наша народна, јер се и једнима и другима служи наш народ.

Најугаченији људи нашега народа, које слушамо и у књигама познавамо слије-

дише и слиједе ову нашу мисао, да све оне, што који сјајни ум наш предложи својо народу у ћирици и латиници, поштујемо и грлимо као своје, као једно наше народно.

Нека наш народ слиједе ове наше мисли себи на срећу и спас. Нека памти наш народ, да идеја народности, која у овом вијеку продахује вас државни и културни живот, долази до своје кулминације у уједињењу народа. Ако наш народ незрло и неприправан, раскидан и несвјестан велике догађаје дочека, остати ће само материјал за туђе мисли и за основу других свијеснијих народа.

Ово нека памти свештенство једне и друге цркве, које осјећа за свој народ. Ми не мењемо наше народно осјећање мјесто вјере, ми га ће мењемо на свети жртвеник ниједне цркве. Ми хоћемо, да наш народ свето држи ону вјеру, коју је добио од отаца својих, али држимо да није вјера од Бога него од страсних људи, која би упућивала да не грлимо и не љубимо рођенога брата — као брата свога.

Ово нека памте и они многи добри али превећ занесени људи нашега народа, који нијесу довољно проникли у историју и хрватску и српску, који не познавају великих и тешких задатака, које има испуњити једна велика скунина, којој се даје часни наслов: народа; па би хтјели како им срце каже, да буде једно име, једна вјера, једна писмена и све друго једно те једно у овом нашем тешко искушаном народу. Како је једноставан ум њихов и срце њихово, тако нека буде све једноставно у овом народу. Жали Боже овакових једноставних умова има у нашем народу премного, а њима најљакше вјерују нижи слојеви нашега народа, који су још једноставнији. Нека памте они, да смијеху и руги извргавају свој народ, када њима повлађују непријатељи сада једни сада други нашега народа, довикујући нам: та ви нијесте један народ и нећете никада бити, та ви имате двије вјере и двоја писмена.

Покажимо цијелом свијету, да поштујемо и љубећемо као своје и српско и хрватско име, јер је обадвоје из срца нашега народа; читајући и пишући објојим писменима осјећајемо и у све наше умне производе полагајемо нашу јаку вјеру народнога јединства. У то име Бог нам помогао, а све синове нашега народа молимо у име нашега народнога спаса, да те мисли прихвате и снажним и одважним радом по свему народу рашире.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 12 марта.

(Из Двора.) Његово Височанство, Господар и Књаз наш, присио је у понедјељник, са Њег. Свјетлости Књазом-Нашљедником и са Својом мајком

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

Поглед Црногорца на свијет

П. А. РОВИНСКОГ

(штампано у сједишници одљења за етно-графичку Географског Друштва у Петрограду.)

(Наставак.)

Годишња доба и народни календар.

Међу појавима, који зависе од сунца, онај најважнији су, наравно, годишња доба, које народ посматрајући саставља, тако рећи, метеоролошки свој календар. Ђурђев-дан (23 априла) и Митров-дан (26 октобра) дијеле годину управ на двије половине — зимњу и љетњу. Ово су два рока за све грађанске погодбе: давање куће под кривицу, закуп земље, узимљу се работници у пајам, зајам новаца или жита, давање стоке на кесим и т. д. О Ђурђеву дне коначно престаје зима и све незгоде зимње, тај дан први пут може стока да се сита напасе, те није чудо, што овај дан буди у човјеку радост и веселе; о Митрову-дне почиње зима, онда пухне и лане, тад настају многе

било је, кад је умро владика Петар I, а у исти дан умро је и владика Петар II.

„На светог Мрата (12 октобра) снјег иза врата“, а какве су божићне покладе, такав ће бити и васколик пост до Божића.

Но „није зиме, докле Божић не мине“, т. ј. права зима почиње тек последије Божића, управ у јануару мјесецу, те неки и веле: „није зиме, ни зимце, до Которске Трипунце — Трифун-дан 1 фебруара, кад у Котору бива велика свечаност.

Ако је први дан Божића био кишљив или је падао снјег, или у опште није било ведро, — година ће бити добра; а на Ђурђев-дан обратно. Зато веле: „Мутан Божић — пун кошњих; цибри Божић — празан кошњих“. Или: „Божић јужан — кужан“; „Не дао Бог ведра Божића, ни облачна Ђурђева-дне“. Сви несретни дани побројани су у овој пословици Црнцичана: „сачувај Боже, од водичнијех сјевера и облачна Ђурђева-дне“. Ако се десет Божић у уторник, биће жестока зима: „Уторна зима — зла зима“. Најкраћи дан држи се, да је на Никољ-дан; а до нове године дан нарасте

толико, колико кокот може скочити с прага. „Водокрише — зими једно око прште“; а 14 јануара св. Сава врти земљу врелијем ражњем, те с тога дању већ пригријава.

До Божића веле се: „Сад не свиће, него мркне“, т. ј. дужа ноћ, а последије обратно: „Сад не мркне, него свиће“.

У течају цијелог фебруара изузев два три-дана потоње пред март не допушта се сповати сукво, јер не би било лијека овцама од вукова.

Први дан марта има особити значај, те жене тај дан гатају и чварају; а свештеници знајући за оно, гледају да их преваре, не казујући, кад је први марта. Овај дан голе вјештине јашу на вратилу, чварају, јашући око своје куће, да охерају свако зло од своје на туђу кућу, и преносе род с туђе пиве на своју. А пивека домаћица, и ако није вјештица, устаће прије зоре, сувиће ће се гола, па ће мести кућу, говорећи: „Да у мојој кући нема ни мушнице, ни бушнице, ни ушнице, ни кимнице, нити икакве нечистоће, него све то нека иде у ту и у ту кућу“, у тој ће кући бити чистоћа, а у другој свакојаки гад. И дје-

Гђом Станом и пратњом, у Своју пријестоницу, на летње боравиште. Њено Височаство Кнегиња Милена остаје још који дан на Ријеку са Њ. Св. Њазом Мирком и Кнегињцама.

Разумије се да су се вратили из Бара на Цетиње и учитељи Његове Свјетлости, Гг. пуковник Н. Р. Овејани, Ш. Пиге и Симо Матавуљ (за српски језик и књижевност).

(Кренули.) Госпођица Ј. А. Лопухина, бивша управитељка женског завода блаженопоч. Царице Марије Александровне, кренула је у торник вече у Русију, на ново одређење. Јулија Андријевна оставила је у свијех овдашњих својих знанаца и зналица лијепу успомену, а најљепшу у својих ученица, које су јој на полаку предале лијепе споменнице, доказе своје незаборавне захвале.

— У четвртак је кренуо са Цетиња у Дубровник, последије вишемјесечног боравка, Г. В. Б. Пасек, ц. р. вице-консул у Дубровнику.

Г. Пасек је, за вријеме свог овдашњег боравка, саставио једну лијепу књигу пјесама, понајвише изворних, а нешто и пријевода српских пјесника (из „Горскога Вијенца“, „Балканске Царице“, и т. д.) Књига се штампа у нашој штампарији. Кад пуно издање буде готово, упознаћемо своје читаоце са том занимљивом књижевном појавом.

— Г. министар ипостраних дјела, војв. Станко Радоњић, добио је у прошли четвртак сина.

Просвјета.

Новосадско „Наше Доба“ замјера нам што смо, прештампавајући Листак његовог 11-ог броја, додали, да је то „по прилици из пера нашег чувеног романописца Ј. Игњатовића“. Разумије се да тим није речено да је то г. Игњатовић онако написао како је штампано, но је нешто и уредник могао додати, особито оно гдје се спомиње да је г. Ј. Игњатовић приватно старог нашег књижевника, о коме је била ријеч. Сваки ко познаје стил нашег романиста и прочита онај чланак, мора помислити, или да га је он писао, или бар у главном инспировао, те је писац сретно, и ако можда нехотице, подражавао стилу инспиратора.

Но „Наше Доба“ налази у нашој примједби „празан виц“, па и саму „малицију“, јер смо се, вели, лако могли увјерити да тај листак 11-ог броја „Нашег Доба“ није из пера г. Ј. Игњатовића, да смо прочитали његову изјаву у 13-ом броју петог листа.

Да опрости „Наше Доба“, ми пијесмо вишни, кад наумимо прештампати што из једнаестог броја кога листа, да причекамо што ће још донијети његов

војке јашу на вратилу, говорећи: „Ове године па иратило, до године грабило“, т. ј. да се напријед просци отимљу. Мету масло тај дан, такође говорећи: „Мени гука, нека је цијелом свијету мука“. Првог марта пале пред кућом буњишта и пазе, куд пагине дим, тамо неће бити змија. 1880 год. у селу Оцињивима, близу Цетиња, изгорело је овом приликом 11 кућа и у једној од њих једно дијете, а друго се жетостоко опржило. Тај дан не ваља ништа радити пшлом.

Потоњи дани фебруара и првих 8 дана марта зову се замјенице или бабино лето. О томе у Црној Гори приповједају ово: Језан пут пред март настаде тако топло вријеме, да је и трава порасла; а баба једна имала је једног козла и двије козе, па пође с њима на планину, као што се то обично чини, да се боље напасу. На једанпут удари силна мећана, а баба ти зокуни козе на бјег, али може доћи тек до остранијих грета, и ту је и амете свијет, те тако су се и она и њени козићи смрзали ту, и сад се могу виђети окамењени, те се то зове бабини јарчеви или козе. Овако окамењена баба са козићима

тричести број, особито ако тај лист излази само два пута недјељно. Нијесмо криви, ако неки читаоци и тај случај уврсте у доказе, да је број тринаест несретан — по логику „Нашег Доба“.

24 број новосадеког „Браника“ од 72 фебруара о. г. има овај „Листак“:

† Др. Јосиф Панчић, српски научњак, председник срп. краљ. академије у Биограду и т. д.

У сриједу 22 фебруара (7 марта) праје подне изнусти је душу најстарији и најскромнији српски научњак, др. Јосиф Панчић.

Смрћу дра Ј. Панчића претријела је српска наука велики удар, који је у толико јачи, што је наша наука и њена књижевност још доста слаба и нејака. У маленом народу све је малено. Ту поједине гране душевног живота народног издржавају се више добровољном потпором појединих пријатеља, него сталним радницима, који су се извјештој струци науке и знања искључиво посветили. Ако се и у маленом народу нађе таквих, ти се могу на прете избројати, но њихова је заслуга онда у толико већа, него да су се родили у великом народу под срећним и богатим околностима. Такав риједак научњак био је и пок. др. Јосиф Панчић, који је управо био оснивач самосталног испитивања на пољу природних наука у Србији. Поред пок. Ђуре Даничића био је још једини др. Јосиф Панчић у Србији, који се као научњак искључиво објелављавањем своје струке бавио. Зато му је при оснивању срп. краљ. академије наука и пала у дио та част, да буде првим председником те академије.

Јосиф Панчић родио се 1814 у Брибору код Новог, у хрватском приморју. Гимназијске науке учио је на Ријени, филозофију слушао је у Загребу а медицину у Пешти, гдје је 1842 постао доктор лекарских наука. Том приликом написао је расправу *Taxilogia botanica*, која се врло допала. Године 1843 отиђе у научној амјери у Руберг (у Банату), гдје је провео све до 1845. Жудња за науком не даде младему доктору да тражи мјесто својој пракси, него га упути у Беч, гдје је своје знање раширио и утврдио од 1845—46). Године 1846 остави Панчић Беч, да својој новој отаџбини Србији, својим знањем и ревношћу учини веома важне услуге. Првих 7 година служио је као окружни лекар, па тек 1853 поставише га на мјесто, гдје се могао одати само науци. Као професор јестаственице и агрономије у биоградској великој школи (пређањем лицеју) развио је Панчић знатну радњу, која ће уродити благословеним плодом. Он је тим више цијењен и поштован, што му је већа скромност, која као да расте са множином и величином његових заслуга за науку и отаџбину.

Као што је Даничић представник српске филозофије, тако се Панчић може сматрати као представник природних наука, које до прије тридесетину и више година бјеху у Србији „непозната земља“, а сад су већ прилично раширене.

По што је садашња краљевина Србија првљу купила своју слободу, онострану Срби пренесоме у њу доста знања, али понајмање на пољу природних наука, јер реалистични предмети бјеху тада и код њих, као и на цијелом југоистоку европском, слабо обрађивани. Од стараних књижевника заслужују спомена А. Стојковић

има близу Моштара на Зијемљани у Ердеговини, покрај старог пута из Моштара у Коњиц.

У марту се зима бори са љетом, тијем се и објашњавају нагле промјене: час ево ти велика врућина, час ето свијега, а ова промјена управу бија стоку. За то се март препири са козом: коза пријети марту: „дрјећу ти гору; марач пријети кози; одријећу ти чапру“. Особито су опасни зраци мартовског сунца: „Боље је, да те змија уједи, него да те марачко сунце огрије“. Тад се, веле, лако добије сунчани ударак.

Свакако 9 марта, на Мучешко, држе, да је најбоље садити воћке.

Кад додије зима, да већ људи изгубе наду, да ће икад проћи, а свијет једнако нади, и дува сјеверни хладни вјетар, тад дјела вичу: „Ој, јуче југовићу! погибе ти сестра буха у лед и у свијет!“

А кад престави зима, пролеће је пита: „Гди си зимо, зимовала?“ а она одговара: „У дјечије ноге и руке“, јер дјеча воле газити по свијету и грудати се.

Кад свијет пада у почетку зиме, веле: „Зима теди се“, при крају: „Ја-

са својом популарном „Физиком“ (у Будиму 101. 2. и 3.), и професор Глигорје Лазић са својим кратким „Руководством к физики“ (у Будиму 1822) и простом „Наравном историјом“ (у Будиму 1836.) Ова пошљедња књижица, и ако је малена, има важности е тога, што су у њој имена биља из уста самога народа; писац их је слушао од жена у Фрушкој Гори, па је уз те српске називе додавао научне термине. У тој књизи дакле мален је број Термина, али је поуздан. Тек доктор Вук Маринковић, професор лицеја у Биограду, израдив јестаственицу са атласом (у Биограду 1851 друго издање 1861) и физику (у Биограду 1851) за више школе, поставио је у нас основу научном обрађивању природних наука. Нарочито се и он много борио са научним терминима. Он истина, што се језика његова у опште тиче, скромно вели: „Ја у томе свагда ученик, нигда учитељ“; али то не стоји са свим, јер је он у многом којечему прокрио пут, и много штошта стално прибавио природњачком одјељку српске књижевности.

Из напријед реченога види се, да природњачко поље бјеше велико, а радина мало, и да први услов за подизање зграде — научна терминологија, бјеше недовољна и неутврђена. Види се дакле, колико је поље за рад затекао Панчић, и какве је заслуге могао стећи живим радом. Са задовољством можемо одмах овде рећи, да је наш књижевник и оно прво схватио, и оно друго постигао.

Чим му прилике допустише, да се са свим посвети науци, увео се бјеше Панчић из све снаге, да Србију, која бјеше мајдан за научне проналаске, у јестаственичком погледу извине на једнаку висину са осталим земљама. Он није само обдарио Србију описом њезине флоре (засебног биља), него се бавио и другим, у многом обзиру веома тешким пословима, — да научно разреди и опише рибе и птице у Србији.

Али главне су заслуге Панчићеве на пољу ботанике. Као прави научник, он је у многим монографијама давао драгоцене прилоге за раширење те науке. Ево тих списа: 1.) *Verzeichniss der in Serbien wildwachsenden Phanerogamen, nebst den Diagnosen einiger neuen Arten. (Aus den Verhandlungen der k. k. zoologisch-botanischen Gesellschaft.)* У Бечу 1856 (VI. 475) — 2.) *Zur Flora der Serpentinberge in Mittel Serbien.* У Бечу 1860 (ib. IX. 139). — 3.) *Zur Moosflora des nordöstlichen Banates.* У Бечу 1860. (ib. XI. 93). — 4.) *Plantarum serbicae remptas.* У Млецима 1860., издао професор Р.берто де Визани. (Ту „*Rapiscia*“ овјековјечине име нашега књижевника у тој науци). 5.) Много знатнија је расправа: *Plantae serbicae rariores aut novae, icon. illust.* од Панчића и Визанија. У Млецима 1862. Там научно тачним испитивањем и систематским описом учињене су приступачне свему ученом свијету оне многе врсте биља, које је Панчић пронашао. То дјело обогатило је науку о биљу новим и важним прилозима. Јер и ако наука баш у том правцу јако напредује, ипак не може све да прикупи, пошто је природно разнолика и без краја — 6.) Живи нијесак у Србији и биље што на њему расте, у Биограду 1863. — 7.) Флора у околини биоградској. У Биограду 1865. — 8.) Шафран. У Биограду 1865 — 9.) Ботаника. У Биограду 1868 друго издање 1873. — 10.) Копаоник и његово подгорје. У Биограду 1869. — 11.) Нешто о нашим шумама, (приликом затворања прве изложбе земаљских производа). У Крагујевцу 1870. — 12.) Шумско дрвље и шибље у Србији. У Биограду 1872. — 13.) Флора кнежевине Ср-

лови се“, т. ј. свијет не остаје, но се топи.

За свијет има загонетака; „Паде соко без крила, на дубу без грана; устријели га цар без стријеле. изједи га царица без зуба“; дуб без грана — то је гола земља; цар без стријеле — сунце с његовом топлотом; а кад се отопи, земља попије сву воду.

Ево већ и цвијета; у очи цвијети наберу цвијећа, понајвише дубичице, па га међу у суд какав у воду; други дан овом се водом умивејају дјевојке, да буду љепше и да се допадају младожењама, а удате жене да се помладе и да их воле домаћини.

Воскресеније нема велика значаја као народни празник. Али ево Ђурђевадне, одавно жељена и очекивана; тек сад може човјек отпочинути од брига и страховање за будућност своје стоке. „Чурукну кос на врх сјенокос; лежни му глас, по свилени пас“; или: „нема брата, док не роди мајка, ни права љета без Ђурђева данка“. Тај дан чобан се диче прије огранка сунца, одмакне се подале од куће и изговара ове ријечи: „Ја виђу зелену букву, предајем ти љетњу муку; ја

бије. У Биограду 1874. — 14.) *Elenchus plantarum vascularium, quas aestate a. 1873 in Crna Gora legit.* У Биограду 1875. — 15.) *Eine neue Conifere in den östlichen Alpen.* У Биограду 1876. — 16.) Јестаственица у основној школи. У Биограду 1876. Тако је Панчић упознао свијет са флором балканског полуострва, Баната и Сријема; довео је у научан ред врсте биља, које према клими и мјесту припадају оним крајевима, (а колико је у томе самосталан, нека се испореди н. пр. „Флора кнежевине Србије“ с једне, са „Флора austriaca“ и „Flora croatica“ с друге стране); на пошљетку, обдарио је српску књижевност првом научном ботаником.

Па другом пољу, науци о животињама, радио је ово: 1.) Рибе у Србији. (*Pisces Serbiae.*) У Биограду 1860. — 2.) Зоологија. У Биограду 1864, друго издање 1872. — 3.) Птице у Србији. У Биограду 1867. — 4.) Грађа за фауну (засебне животиње) кнежевине Србије. У Биограду 1869. — У његовој зоологији има више нових врста. Тако је на пијеску, који у Србији заузима 40.000 хектара, нашао многе нове, или врло ријетке врсте животиња; ту се броје: *Spermophilus Citillus L.* (сисавац), *Alauda Calandra L.* (птица), *Antechinus Sacer L.* (заревак из врсте калеоптера, који се налази изрезан на мисирским објелисцима), многи ријетки ортоптери, а између наукова врло риједак *Lycosa tarantula Ros* и тако даље. Проналасци нашега књижевника на пољу зоологије у толико су више њему на славу, а научноме свијету на добит, што је наука о животињама заостала иза сродних огранака науке, и пр. ботанике, те баш она потребује свакојаких доуца.

Треће је поље Панчићева рада и пошљедак тога: Минералогја и Геологија. У Биограду 1867.

По томе, он је Србе и сав учени свијет упознавао са српским биљем и животињама. Он нас је одвраћао, да не таманимо горе, већ да их засађујемо; јер плуковни свирају земљу са брда без шуме, која кад оголи, мијења климу и производњу, а тиле се причњавају поплаве оних ријека, у које вода нагао отиче с годин стјена. Он је ради својих научних истраживања често путовао не само по Србији, већ је ишао и у Црну Гору, Банат и Фрушку Гору. Пређањих година, више пута о школском одмору ишао је са својим ђацима по Србији да биљари; тим се у младим људима будила не само љубав к природи и науци о њој, него и к отаџбини. Он је српску књижевност обогатио научном јестаственицом, монументалним дјелом својим, којег се данас држи већина младих књижевника природњачког поља. Дјело то изабрало је за својим иницијам (дио I. по Мили Едварду, Агасицу и Лајневу, дио II. по Шлајдену, дио III. по Науману и Ведајту), а учио је у њога и своја истраживања по српским земљама. Његова је Терминологија најбоља до сада. Он се у томе држао: прво Вукова рјечника, за тим свога знања из народа, па онда својих претходника критички, најпосле аналогије и својих предлога, по договору са људима од струке филозофијске. Метод му је — у монографијама, аналитичан, а у јестаственици синтетичан, што показује не само вјешта ученика него и наставника Његова је јестаственица писана за ученике велике школе у Биограду, али се она показала и као zgodan repetitorium за Србе јавно по осталим већим универзитетима.

Панчић је јестаственичком кабинету у великој школи прибавио доста велику збирку биља, дајући појединим ученим љу-

виђу зелен бор, предајем ти љетњи мор; ја виђу зелен дријен, предајем ти љетњи дријем“. Ово чине обично мали чобани и то кад угледају из далека друго чобанче.

Како мало по мало расту људске радости, изражава се у овој пословици: „Воскресеније и шарена јаја; па Ђурђевадан и зелена трава; па Марковдан печени јагњаци; па Спасовдан и кнејело млијеко“; већ око овог дана млијека буде толико, да га попићу кнејелити и сирити сир, и кнејело млијеко попиће се нити мјесто воде.

Па и сад не престају гатати о будућности. Пазе оклен иду облаци с кишом: ако са сјевера, биће добар род. Дobar ће род бити, ако киша пада, кад се коси трава: „Нема рода без трула откоса“; ако добро роди кошела, неће родити не само жито, но ни друго: зеље, кртола и друго поврће.

На Тројичиндан обично иду са стоком на пшмену и тамо буду преко цијелог љета.

особито младима. Испрење казејине могу навијети нека ситна тјелешца чији зачетци лете по ваздуху. Особито лети увале се у носу и зачињају неки квасац кога је Pasteur назвао *Mucor ciliolatus*; квасац не само поспјешује усирење него се организму подижу у вис и навале на друго здраво млијеко које се налази у подруму.

Прија ферменту особито нечисти и влажни ваздух, стога млијеко треба сачувати у вентилираној чистој мјести и успити га у посуду која се добро даје заклопити.

Албумина.

Ако ли сиршите, пошто смо усирену казејину одалечили, ставимо при температуру од 70—80°R онда се одијели бјеланац.

Мъековина.

Ако ли сиршите, пошто смо макли масло и протејинску ствар, пуштимо да испари онда се појаве на површини ситни љедци који нијесу него мъековина.

Мъековина је, као сваки прави шећер, хидрат угљика и формулира се: $C_{12}H_{22}O_{11} + H_2O$. У сто дијелова мъековине има 40,00 угљика 6,66 хидрогена и 53,34 оксигена. Казали смо да млијеко у нечистој посуду губи своју мъековину јер се преобраћа у млијечну киселину.

Из једне честице мъековине постају 4 честице киселине ($C_{12}H_{22}O_{11} + H_2O = 4C_3H_5O_3$).

Мислило се да без оксигена не сачиња се млијечна киселина али су огледи Норреови доказали да се може.

Он је опазио да је млијеко које сирило на ваздуху и без ваздуха.

Fürstberg вели да се хоће неколико оксигена јер се у млијеку осим других ствари и оксигена налази. Ако ли млијечна киселина остане за дуго вријеме у дотицају са мъековином која се налази у скорупу онда се ствара маслена киселина и масло заудара.

С тога није од користи да пуштамо у киселом усиреном млијеку скоруп дек се отврдне као кора него га треба што прије маћи.

У млијеку налазимо и соли. Различите соли особито требају јер сачињају најважнију саставину у храни младих, развијају и ојачају тијело.

Haidlen у сто дијелова млијека знао је: фосфата од калка 0,231—0,344 фосфата од магнезије 0,042—0,064, фосфата од жељезног оксида 0,007—0,007. Кларата од потасе 0,144—0,183 кларата од хитра 0,024—0,034.

Него количина соли зависи од хране и од перјоде дојења.

На примјер холандешке музаре дају велико млијеко али није онако густо као што је у музара које живе на високу (Tendern). Млијеко пошто се је крава отела богатије је у крупним стварима.

Млијеко врће се у своје пријашње стање пошто се је крава отелила кроз 2 недеље; малу промјену опажамо кроз даљу перјоду лактације а при сврхи дојења богатије је у бјелану а сиромашније у мъековини док се наједначи са колострумом.

Вријеме дојења не сиже до отелења, дјелатност вишена престаје мало по мало у размјеру телетног развијања тако да 2 или 3 мјесеца прије отелења нестане. Код неких музара перјода је кратка 7—8 мјесеци или још краћа.

Ако се држи да се крава у 12 мјесеца обично отели онда је и вријеме дојења од 9 до 10 мјесеца.

Добра музара даје кроз 270 до 300 дана дојења 10 до 12 литара млијека на дан или свега 2700 до 3600 литара.

По табеларним покушајима у Елдени код холандешке музаре вријеме дојења траје 300 дана дочим код Shorthorn-соја 270.

Код холандешких умјетно престане. Крава се све то ређе музе.

Десет недеља прије него се отели, мјесто трипут два пут на дан, а осам дана после само једанпут, тако да се 6 недеља прије отелења не музе више.

(Наставиће се.)

ПРОМЕТ ДОМАЋИЈЕХ ПРОИЗВОДА У ЦРНОЈ ГОРИ.

Никшић, 28 фебруара 1888.

На данашњем базару биле су развој трговини цијене ове:

Волови, сума 150 кила по 45—55 ф. — Краве, по 22—35 фиор. — Прасади, по 2—14 ф. цијеном све по комаду. — Руметин, кило по 10 н. — Руметиново брашно, кило по 10 н. — Пшеница, кило по 11 н. — Раж, кило по 9 н. — Јечам, кило по 8 н. — Кртола, кило по 4 н. — Кунус, кило по 4 н. — Дуван у листове, кило по 1 ф. — Дуван дограм, кило по 80 н. — Масло, кило по 70 н. — Скоруп, кило по 45 н. — Сир прсти, кило по 17 н. — Восак, кило по 1 ф. — Месо суво, кило по 28 н.

Црногорско Поморство.

Св. Никола, 18 марта. — Ове недеље имали смо за прве два дана средње и јаке вјетрове од Ш. кв., небо облачно и гдјегод киша, па иза тога средње вјетрове од I. кв., мирно море и ведро небо.

На улазак Бојана највише има дубино 5 1/2 нога млетачких.

Доједрише:

Траб. тур. „Мурадије“, тон. 15, кап. М. Омер, из Скадра, празан.
Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. Сали Али, из Скадра, празан.
Траб. прн. „Кор. Скутарина“, тон. 34, кап. Сулејман Јусуф, из Ркадра, празан.
Траб. прн. „Провиденца“, тон. 10, кап. У. Исмаил, из Медове, крцат.
Траб. прн. „Буона Сорте“, тон. 10, кап. Х. Мујали, из Бара, крцат.
Траб. тур. „Ређина Завојани“, тон. 31, кап. Муртеза Исмаил, из Медове, крцат.
Траб. прн. „Хаирлије“, тон. 33, кап. Фазли Сулејман, из Скадра, празан.
Траб. прн. „Хаирлије“, тон. 13, кап. Брахим Зеинел, из Скадра, празан.
Траб. прн. „Велоче“, тон. 19, кап. А. Сали, из Скадра, празан.
Траб. тур. „Бојана“, тон. 12, кап. И. Мустафа, из Скадра, празан.
Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 20, кап. Омер Бефир, из Скадра, празан.
Траб. прн. „Буона Сорте“, тон. 21, кап. М. Мехмед, из Бара, крцат.
Сконер тур. „Глорија ин Чиело“, тон. 62, кап. Уесин Пелнико, из Скадра, празан.

Одједрише:

Траб. тур. „Кавал ди Марс“, тон. 25, кап. М. Хасан, за Медову, крцат.
Траб. прн. „Буона Сорте“, тон. 21, кап. С. Адем, за Бар, празан.
Траб. тур. „Ото Фратели“, тон. 10, кап. С. Мустафа, за Валону, празан.
Траб. тур. „Мурадије“, тон. 15, кап. М. Омер, за Медову, крцат.
Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. С. Али, за Медову, крцат.
Траб. прн. „Кор. Скутарина“, тон. 34, кап. С. Јусуф, за Бар, празан.
Траб. прн. „Провиденца“, тон. 10, кап. У. Исмаил, за Скадар, крцат.
Траб. прн. „Буона Сорте“, тон. 10, кап. Хасан Мујали, за Скадар, крцат.
Траб. тур. „Ређина Завојани“, тон. 31, кап. М. Исмаил, за Скадар, крцат.
Траб. прн. „Хаирлије“, тон. 33, кап. Ф. Сулејман, за Бар, празан.
Траб. прн. „Велоче“, тон. 10, кап. А. Сали, за Медову, крцат.
Траб. тур. „Бојана“, тон. 12, кап. И. Мустафа, за Медову, крцат.
Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 20, кап. Омер Бефир, за Медову, крцат.

Оцињ, 27 фебруара. — Ове недеље имали смо за прве два дана лијево вријеме вјетрове од I. квад., а последње шест дана вјетрове јужне од I. и II. квад. и море узбуркано.
Барометар 75.8.

Доједрише:

Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. С. Али, из Медове.
Траб. прн. „Кор. Скутарина“, тон. 34, кап. С. Јусуф, из Бара.
Траб. прн. „Хаирлије“, тон. 33, кап. Ф. Сулејман, из Св. Николе.
Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. М. Асан, из Медове.
Пар. аус. уг. „Орете“, тон. 610, кап. Ђ. Гризогано, из Медове, и пошто искрца неколико трговине и путника продужи своју пловидбу за Бар.
Пар. аус. уг. „Делфино“, тон. 500, кап. П. Сузанџ, из Бара, и пошто искрца неколико путника и трговине продужи своју пловидбу за Медову.

Одједрише:

Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. С. Али, за Бар.
Траб. прн. „Кор. Скутарина“, тон. 34, кап. С. Јусуф, за Св. Николу.
Траб. прн. „Хаирлије“, тон. 33, кап. Ф. Сулејман, за Бар.
Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. М. Асан, за Св. Николу.

Бар, 1 марта. — Имамо вјетрове од III. и IV. кв., киша снијег и узбињено море.

Барометар између 75—76, стање температуре Р. 5.

Доје из Крва и арбаније пар. лојда аус. уг. „Орете“, тон. 610, кап. Ђ. Гризогано, крцат, за Далмацију и Трет.
Доје из Трета и Далмације пароб. лојда аус. уг. „Делфино“, тон. 500, кап. Возани, крцат за Оцињ до Крва.

ЧИТУЈА.

Марија Медаковић рођ. Камбер.

преминула је у Митровици, код свога зета и шћери г. г. Тире и Љубице Милекића, после кратког и тешког боловања 28. фебруара о. г. Тијело покојнице пренијеће се из Митровице у Загреб и сахранити у породичној гробници. Родитељи покојнице били су чувени Јован и Јулијана Камбер, први дугогодишњи капетан и градски начелник Новог Сада, посланик на угарском сабору, а супруга му од породице Ђондловића, који су били основачи св. Николајевске цркве у истој вароши. Брат јој Ђока Камбер, који је такође био више година вриједан капетан ове вароши. Она је била удата најприје за Јованом Владисављевићем (Каћанином), адвокатом у овој вароши, за тим обудовићем, за др. Данилом Медаковићем, еписким књижевником и новинаром. Оставила је након себе сина др. Богдана Медаковића, адвоката у Загребу, и поменуто ћерку. Било јој је око 65 година.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

У најљепшем цвијету младости своје, у највјекшијем добу од 26 година на освит 19 тек. мјесеца предаде Богу душу, пређе у вјечност и остави нас за увијек мили и незаборављени наш

Лесо Крстов Греговић,

који жртвова свој живот ради особитих својих идеја.

За ублажити нама ојађела срца, — за ненакнадивим губитком, незаборављеном ударцу и великој жалости нашој — већ до сада од многобројних наши пријатеља стигло нам је силу брзојава и писама од Црне Горе и Приморја, који ганутим срцем изразише нам своје саучешће у голомој тузи нашој.

Јучер у 10 сати пре подне био му је уриво свечани спровод, коме присуствоваше: Ц. К. овицири, мјестни чиновници, све опћинске старјешине, велико мноштво народа из цијеле наше опћине и из Будве и сви мјештани — без разлике вјероисповједи, — којима свима из дубине наших ојађели срца изражавамо вјечиту благодарност.

Особито пак хвала Велевриједном Господину Доктору Красићу, који је уриво браћом љубави, врућим заузешем, неуморним својим трудом и радом од вјештачки — ублажити тешке муке нашег милос и незаборављеног Леса; хвала Високопречасном Г. Архимандриту Василији Перазићу, који, премда јако остарео и ослабио, дође да својим учешћем узвелича спровод изгубљеној перјаници нашој; хвала и осталом свештенству што је чинодјејствовало при погребу, такође хвала вриједном учитељу Г. Јову Јавору, који се својски заузео био да спровод што сјајнији буде; најпосље вјечита хвала нашем пароху П. Г. пону Луки Магуду, који је нашем покојном Лесу (аох за њиме!) изрекао надгробно слово и истакао му праве врлине његове, те се никакво срце немога одржати, а да непроспе сузе жалоснице — као што ће их грозно и за дуго просињати његова

У Паштровиће, Кастеластва, 21 фебруара 1888.

Уцвијељена родбина:

Крсто, отац. — Јово, стриц. — Велимир, Шпиро и Марко, браћа. — Тонина, маћеха. — Доне, Стане и Ева, сестре — и све братство Греговић.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

СПИСИ
СТЈЕПАНА МИТРОВА ЉУБИШЕ.
— Свесна прва. —
Цијена 30 новч.
Наруџбине за Црну Гору и Далмацију прима књижара Спире Петровића у Котору. У Биограду.
Митар Стј. Љубиша.

Код потписатога налазе се на продају следеће његове књиге:

„С пута по Црној Гори“ . . . . . 50 п.
„Škole u Crnoj Gori“ . . . . . 40 п.
„Čiji je spjev Smrt Small-Age Čengića“ . . . . . 40 п.
Цетиње, 5 марта 1888.

МАРКО ДРАГОВИЋ.

ОГЛАСИ.

Printemps NOUVEAUTÉS Demander

Le MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ renfermant 654 gravures inédites de Robes, Confections, Articles pour toilettes de Dames et Enfants, Vêtements pour Hommes, etc., ainsi que la nomenclature de tous les tissus en Soieries, Lainages, Indiennes, Toiles, etc. etc., qui

Vient de Paraître.

L'envoi en est fait GRATIS ET FRANCO contre demande affranchie, adressée à

MM. JULES JALUZOT & CIE à Paris.

Sont également envoyés franco les échantillons de tous les tissus composant les immenses assortiments du **PRINTEMPS**. (Bien spécifier les genres et prix.)

Tout achat à partir de 25 fr. est expédié franco de port jusqu'à la frontière. A partir de 50 francs, toute commande pouvant être expédiée en un *Cotis Postal*, est envoyée franco jusqu'à destination.

ОБЈАВА.

Управа ове Вароши извијела је још 9 маја прошле године на јавном ишканту кућу Марка Белова Боквићина постојећу у овој Вароши а за измиру његових дугова — но пошто се до данас још нико непријави да би иету жељно купио то се поново издаје ишканту до 30 марта т. год. а у цијелим његовим савим се позивају сви повјеритељи Маркови да тог дана буду у канцеларији Управе ће им се дати повци или кућа. —

Бр. 137.

Цетиње, 29 марта 1888.

УПРАВА
ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

ОБЈАВА.

Имање Вида Васова Дубовичанина под границом т. ј. 1 1/2 рало земље и једна кућица сухомећа не покривена изнесено је на јавном ишканту за измиру његових дугова — вријеме лицентирања до 25 тек. мј. ове год. но највишу цијену и готов новац понудитоме ће се реченог дана поменуто имање устушити.

Број 138.

Цетиње, 1 марта 1888.

УПРАВА
ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

ОБЈАВА.

Ријешеност од 3 тек. мј. на основу друге тачке уговора учињеног 21 октобра пр. г. — Издаје се за попуњење истог уговора јавном ишканту кућа Пера Лукина Иванишевића, постојећа у овој вароши — кућа је поземљуша — рок продаје одређен је до 23. Априла тек. г. када ће се речено кућа уступити ономе ко највишу цијену буде понудно.

Број 139.

Цетиње, 5. Марта 1888.

УПРАВА
ВАРОШИ ЦЕТИЊА.